

Решения за
по-добър живот

МОСВ

БДЗБ

Европейски съюз
Кохезионен фонд

БАСЕЙНОВА ДИРЕКЦИЯ ЗАПАДНОБЕЛОМОРСКИ РАЙОН - БЛАГОЕВГРАД
БЕНЕФИЦИЕНТ ПО ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА "ОКОЛНА СРЕДА 2007-2013 г."

п.к. 441, бул. „Св. Димитър Солунски“ 66, тел. 073/88-947-103, тел-факс: 073/88947-102, e-mail: bdblg@wabd.bg

Обединение „Икономически анализи 2000/60“

“Анализ и оценка на текущите нива на възстановяването на разходите за услуги във водния сектор, съгласно чл.9 на РДВ”

Западнобеломорски район за басейново управление на водите

(Етап II)

16 януари 2010 година

СПИСЪК НА СЪКРАЩЕНИЯТА

БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БДУВ	Басейнови дирекции за управление на водите
ДРБУВ	Дунавски район за басейново управление на водите
ЗБРБУВ	Западнобеломорски район за басейново управление на водите
ИБРБУВ	Източнбеломорски район за басейново управление на водите
МЗ	Министерство на здравеопазването
МЗП	Министерство на земеделието и продоволствието
МИЕ	Министерство на икономиката и енергетиката
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
МРРБ	Министерство на регионалното развитие и благоустройството
НСИ	Национален статистически институт
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда 2007 – 2013 г.”
ПБ	Под-басейн
ПУРБ	План за управление на речен басейн
РБ	Република България
РБУВ	Район за басейново управление на водите
РДВ	Рамкова директива за водите 2000/60/ЕС
СМВТ	Силно модифицирани водни тела
ЧРБУВ	Черноморски район за басейново управление на водите

СЪДЪРЖАНИЕ

1. УВОД.....	7
2. Идентифициране на цена/такса за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.).....	8
2.1. Методологически бележки	8
2.2. Цени/такси за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.) в ЗБРБУВ.....	9
3. Определяне на приходите от услуги във водния сектор: от извършване на водни услуги, от дотации, от финансиране по различни програми	17
3.1. Методологически бележки	17
3.2. Приходи във водния сектор в ЗБРБУВ.....	18
3.2.1. Приходи от извършване на водни услуги от ВиК операторите	18
3.2.2. Приходи на хидромелиоративните системи от доставка на вода	21
3.2.3. Приходи от дотации/субсидии.....	22
3.2.4. Приходи от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публичните институции имат достъп	23
4. Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи. Дефиниране на метод за определяне на ресурсните и екологични разходи.....	24
4.1. Методологически бележки	24
4.1.1. Отчитане на финансовите разходи	25
4.1.2. Отчитане на ресурсните разходи	27
4.1.3. Отчитане на екологичните разходи	24
4.2. Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи в ЗБРБУВ.....	30
4.2.1. Определяне на финансовите разходи	30
4.2.2. Определяне на ресурсните разходи.....	33
4.2.3. Определяне на екологичните разходи.....	34
5. Анализ на икономическата рентабилност по сектори	36
5.1. Методологически бележки	36
5.2. Икономическа рентабилност по сектори в ЗБРБУВ	37
6. Оценка на приноса на различните водоползвания към възстановяване на разходите за водни услуги, определени на базата на икономическия анализ, съгласно Приложение III и с оглед на принципа “Замърсителят плаща”	40
6.1. Методологически бележки	40
6.2. Възстановяване на разходите за водни услуги в ЗБРБУВ.....	40
7. Оценка на поносимостта на плащаната цена/такса от потребителите по основните сектори.....	43
7.1. Методологически бележки	43

7.2. Оценка на поносимостта на плащаната цена от населението в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.	44
7.3. Прогнозни сценарии за нивата на цените за ВиК услугата.....	44

ТАБЛИЦИ

Таблица 1. Разпределение на обслужваното население в ЗБРБУВ по ВиК оператори и под-басейни за 2007 г.....	9
Таблица 2. Цени за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители	10
Таблица 3. Цени за отвеждане на отпадъчни води	11
Таблица 4. Цени за пречистване на отпадъчни води	12
Таблица 5. Средно претеглени цени за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители за ЗБРБУВ	13
Таблица 6. Средно претеглени цени за отвеждане на отпадъчни води за ЗБРБУВ.....	13
Таблица 7. Средно претеглени цени за пречистване на отпадъчни води за ЗБРБУВ	13
Таблица 8. Структура на общата цена за услугите, предоставяни от ВиК операторите.	14
Таблица 9. Средно претеглени цени за доставка на вода за напояване в ЗБРБУВ от хидромелиоративните системи за периода 2003-2007 г. (лв./куб.м.).....	16
Таблица 10. Приходи от извършване на водни услуги от ВиК операторите в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.	19
Таблица 11. Приходи от доставка на питейна вода в ЗБРБУВ по групи потребители за периода 2003-2007 г.	19
Таблица 12. Приходи от отвеждане на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.	20
Таблица 13. Приходи от пречистване на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.	21
Таблица 14. Приходи на хидромелиоративните системи от доставка на вода	21
Таблица 15. Приходи от субсидии на ВиК дружествата в България за периода 2003-2007 г.	22
Таблица 16. Приходи от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публични институции в ЗБРБУВ имат достъп.....	23
Таблица 17. Финансови разходи за водни услуги на ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.	30
Таблица 18. Прогноза за развитието на финансовите разходи в ЗБРБУВ в периода до 2015 г.	32
Таблица 19. Ресурсни разходи в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.	33
Таблица 20. Прогноза за ресурсните разходи в ЗБРБУВ за периода до 2015 г.	33
Таблица 21. Екологични разходи на ЗБРБУВ за периода 2003-2007 и до 2015 г.	35
Таблица 22. Икономическа рентабилност при използването на водата в ЗБРБУВ на база приходи/1000 куб.м. използвана вода (лв.).....	37
Таблица 23. Икономическа рентабилност при използването на водата в ЗБРБУВ на база разходи/1000 куб.м. използвана вода	38
Таблица 24. Икономическа рентабилност при използването на водата на база използвана вода/1000 лв. произведена брутна добавена стойност (БДС)	39

Таблица 25. Степен на възстановяване на разходите за водни услуги от различните водоползвания в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.	41

1. УВОД

Настоящата разработка представя резултатите от изпълнението на дейностите, включени в рамките на Етап II на обществената поръчка с предмет: „Актуализация на икономическия анализ на водоползването”. Поръчката е възложена за изпълнение на Обединение „Икономически анализи 2000/60” след проведена открита процедура по Закона за обществените поръчки.

Дейностите, включени в рамките на Етап II, резултатите от които са представени в настоящата разработка, са както следва:

- **Дейност 2.1.** Идентифициране на цена/такса за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.).
- **Дейност 2.2.** Определяне на приходите от услуги във водния сектор: от извършване на водни услуги, от дотации, от финансиране по различни програми.
- **Дейност 2.3.** Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи. Дефиниране на метод за определяне на ресурсните и екологични разходи.
- **Дейност 2.4.** Анализ на икономическата рентабилност по сектори.
- **Дейност 2.5.** Оценка на приноса на различните водоползвания към възстановяване на разходите за водни услуги, определени на базата на икономическия анализ, съгласно Приложение III и с оглед на принципа “Замърсителят плаща”.
- **Дейност 2.6.** Оценка на поносимостта на плащаната цена/такса от потребителите по основните сектори.

2. Идентифициране на цена/такса за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.)

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.1. Идентифициране на цена/такса за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.).

2.1. Методологически бележки

Информационна обезпеченост

Данните за баланс на водите с доставчик хидромелиоративните системи и баланс на водите с доставчик ВиК по речни басейни за периода 2003-2007 г., предоставени от НСИ на Изпълнителя, бяха изготвени по местонамиране на управлението на ВиК операторите, съответно клоновете на хидромелиоративните системи. В резултат на това възникна ситуация, при която за част от речните под-басейни, не бяха предоставени данни за доставена вода от ВиК операторите на крайните потребители като напр. под-басейните на реките Места, Доспат, Реки западно от Огоста, Ерма, Нишава, Мандренски реки, Велека, Резовска, Дерета Приселци-Черноморец и Бяла (вкл.р.Луда).

Този проблем бе описан подробно в Месечен отчет No.2 като Изпълнителят предложи методика за разпределение на водните количества между под-басейните и съответните видове потребители. Методиката и резултатите от прилагането ѝ бяха представени на и съответно одобрени от Възложителя и в последствие използвани за изпълнението на дейностите по Етап I от настоящото задание.

В допълнение към данните за количествата на доставените води, таблиците за баланс на водите с доставчик ВиК операторите съдържат и данни необходими за изпълнението на дейностите от Етап II: цени на водните услуги и инкасираны приходи от ВиК операторите за съответната услуга.

Поради описаният по - горе проблем и начина на изчисляване на представените цени, а именно разделяне на данните за постъпилите приходи във ВиК операторите на количествата вода по съответните услуги (водоснабдяване, отвеждане и третиране) представените от НСИ средни цени за различните видове услуги не отговарят на направеното допълнително разпределение на количествата вода по под-басейни.

За да се справи с възникналия проблем Изпълнителят приложи следната методика за по-прецизно определяне на средните цени за различните услуги, предоставяни от ВиК операторите на потребителите в РБУВ:

- Бяха прегледани и анализирани всички решения на ДКЕВР за определяне на цените за различните услуги (водоснабдяване, канализация и пречистване) на всички ВиК оператори в България за 2007 г., като бяха изведени съответните данни.
- Прегледани и анализирани бяха всички Бизнес планове на ВиК дружествата в България за периода 2009-2013 г., като бяха изведени прогнозните цени за различните услуги за периода 2009-2013 г.
- Изготвена бе подробна таблица, съдържаща цените на ВиК операторите за периода 2007-2013 г., която бе използвана при анализа на цените. В таблицата бяха включени цените за услуги от регулираната дейност на ВиК операторите:

доставяне на питейна вода, отвеждане на отпадъчни води и третиране на отпадъчни води.

- Определена бе единна цена за ВиК оператори, които определят и защитават пред ДЕКВР различни цени за отделни водоснабдителни системи според начина на добиване на водата или според региона. В тези случаи за постигане на сравнимост на данните бе изчислена единна цена за ВиК оператора.
- Определените цени на ВиК операторите за 2007 г. и броя на обслужваното население от съответните ВиК оператори разпределено по РБУВ и под-басейни бяха използвани за основа за изчисляване на средно претеглени цени на съответните услуги – доставяне на вода, отвеждане и третиране на отпадъчни води.
- Получените средно претеглени цени за 2007 г. бяха използвани за основа на определянето на цените за периода 2003 – 2006 г., като за целта бе приложен коефициент отчитащ изменението на цените за съответния РБУВ и под-басейн съгласно първоначалните данни на НСИ. При под-басейните, за които липсваха данни от справка на НСИ бе използван средния за съответния РБУВ темп на изменение на цените.

Данните за баланс на водите с доставчик хидромелиоративните системи (с източник НСИ) не съдържат цени на услугата свързана с доставка на вода. Във връзка с това, Изпълнителят приложи следната методика за определяне на средните цени за доставка на вода от хидромелиоративните системи:

- Прегледани и анализирани бяха всички отчети за дейността на клоновете на „Напоителни системи” ЕАД за периода 2003-2007 г.
- Изготвена бе подробна таблица, съдържаща цените за доставка на вода за напояване за периода 2003-2007 г.
- Определените цени на „Напоителни системи” ЕАД и броя на обслужваното население от съответните клонове разпределено по РБУВ и под-басейни бяха използвани за основа за изчисляване на средно претеглени цени за доставка на вода за напояване.

2.2. Цени/такси за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.) в ЗБРБУВ

ВиК оператори

Към 2007 г. населението на ЗБРБУВ е обслужвано от 14 ВиК оператора, като разпределението на населението по оператори и под-басейни, както и общо за района е представено на следващата таблица:

Таблица 1. Разпределение на обслужваното население в ЗБРБУВ по ВиК оператори и под-басейни за 2007 г.

№.	ВиК оператор	ЗБРБУВ	ПБ р. Струма	ПБ р. Места	ПБ р.Доспат
1	"ВКТВ" ЕООД, гр. Велинград	5014	0	0	5014
2	"Водоснабдяване и канализация - Дупница" ЕООД, гр. Дупница	48463	48463	0	0

№.	ВиК оператор	ЗБРБУВ	ПБ р. Струма	ПБ р. Места	ПБ р.Доспат
3	"Водоснабдяване и канализация - Ковачевци 96" ЕООД, Ковачевци	2633	2633	0	0
4	"Водоснабдяване и канализация - Паничище" ЕООД, гр. Сапарева Баня	8221	8221	0	0
5	"Водоснабдяване и канализация - Стримон" ЕООД, с. Микрево	6082	6082	0	0
6	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Благоевград	219266	91190	128076	0
7	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Кресна	5743	5743	0	0
8	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Петрич	56328	56328	0	0
9	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Смолян	9747	0	0	9747
10	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. София	9	0	0	0
11	"Водоснабдяване и канализация" ООД, гр. Перник	131272	131272	0	0
12	"Кюстендилска Вода" ЕООД, гр. Кюстендил	92503	92503	0	0
13	"Софийска Вода" АД, гр. София	1288	1288	0	0
14	"УВЕКС" ЕООД, гр. Сандански	41890	41890	0	0
	ОБЩО	628459	485613	128076	14761

Цените за доставка на питейна вода от наличната информация - решенията на ДКЕВР и бизнес плановете на операторите са представени на следващата таблица:

Таблица 2. Цени за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители

№.	ВиК оператор	2007	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
1	"ВКТВ" ЕООД, гр. Велинград	0,42	0,50	0,52	0,55	0,58	0,61
2	"Водоснабдяване и канализация - Дупница" ЕООД, гр. Дупница	0,69	0,69	0,76	0,83	0,92	1,01
3	"Водоснабдяване и канализация - Ковачевци 96" ЕООД, Ковачевци*	0,64	0,80	0,80	0,80	0,84	0,89
4	"Водоснабдяване и канализация - Паничище" ЕООД, гр. Сапарева Баня*	0,45	0,46	0,46	0,50	0,50	0,50
5	"Водоснабдяване и канализация - Стримон" ЕООД, с. Микрево*	0,53	0,53	0,53	0,56	0,59	0,62
6	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Благоевград	0,69	1,01	1,11	1,24	1,41	1,56
7	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Кресна	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50	0,50
8	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Петрич*	0,66	0,83	0,86	0,91	0,96	1,01

№.	ВиК оператор	2007	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
9	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Смолян	0,84	1,27	1,40	1,54	1,70	1,87
10	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. София	0,78	0,89	0,94	1,00	1,06	1,12
11	"Водоснабдяване и канализация" ООД, гр. Перник	0,84	1,00	1,10	1,21	1,33	1,46
12	"Кюстендилска Вода" ЕООД, гр. Кюстендил	0,95	1,19	1,37	1,58	1,63	1,68
13	"Софийска Вода" АД, гр. София	0,72	0,93	0,96	1,08	1,18	1,27
14	"УВЕКС" ЕООД, гр. Сандански	0,40	0,54	0,57	0,60	0,63	0,67

Бележка: За ВиК Ковачевци и Петрич липсват решения от ДКЕВР за определяне на цените, както и одобрени Бизнес планове за периода 2009-2013 г. За ВиК Сапарева Баня и Микрево липсват одобрени Бизнес планове за периода 2009-2013 г. Данните за съответните години са събрани в резултат от консултации с представители на ръководството на съответните оператори.

Цените за отвеждане на отпадъчни води (канализация) на съответните ВиК оператори са представени на следващата таблица:

Таблица 3. Цени за отвеждане на отпадъчни води

№.	ВиК оператор	2007	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
1	"ВКТВ" ЕООД, гр. Велинград	0,10	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16
2	"Водоснабдяване и канализация - Дупница" ЕООД, гр. Дупница	0,09	0,11	0,12	0,13	0,14	0,15
3	"Водоснабдяване и канализация - Ковачевци 96" ЕООД, Ковачевци	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	"Водоснабдяване и канализация - Паничище" ЕООД, гр. Сапарева Баня	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	"Водоснабдяване и канализация - Стримон" ЕООД, с. Микрево*	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Благоевград	0,10	0,14	0,16	0,18	0,20	0,22
7	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Кресна	0,10	0,10	0,11	0,12	0,13	0,13
8	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Петрич*	0,10	0,12	0,13	0,14	0,15	0,16
9	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Смолян	0,05	0,08	0,11	0,15	0,18	0,25
10	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. София	0,16	0,18	0,20	0,22	0,24	0,26
11	"Водоснабдяване и канализация" ООД, гр.	0,18	0,20	0,22	0,24	0,27	0,29

	Перник						
12	"Кюстендилска Вода" ЕООД, гр. Кюстендил	0,15	0,18	0,21	0,24	0,26	0,27
13	"Софийска Вода" АД, гр. София	0,13	0,20	0,21	0,23	0,26	0,28
14	"УВЕКС" ЕООД, гр. Сандански	0,05	0,08	0,08	0,09	0,10	0,10

Бележка:

*За ВиК Петрич липсват решения от ДКЕВР за определяне на цените, както и одобрен Бизнес план за периода 2009-2013 г. Данните за съответните години са събрани в резултат от консултации с представители на ръководството на оператора.

** Цените за ВиК операторите Сапарева Баня, Микрево и Ковачевци са нулеви, тъй като тези оператори не предоставят услугата канализация. Тъй като не разполагаме с техните бизнес планове за периода 2009-2013 г. консултации с ръководството на операторите беше уточнено, че за периода 2009-2013 г. също не се прогнозира цените за тази услуга.

Цените за пречистване на отпадъчни води на съответните ВиК оператори са представени на следващата таблица:

Таблица 4. Цени за пречистване на отпадъчни води

№.	ВиК оператор	2007	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
1	"ВКТВ" ЕООД, гр. Велинград	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
2	"Водоснабдяване и канализация - Дупница" ЕООД, гр. Дупница	0,22	0,28	0,32	0,34	0,37	0,39
3	"Водоснабдяване и канализация - Ковачевци 96" ЕООД, Ковачевци	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
4	"Водоснабдяване и канализация - Паничище" ЕООД, гр. Сапарева Баня	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
5	"Водоснабдяване и канализация - Стримон" ЕООД, с. Микрево	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
6	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Благоевград	0,00	0,27	0,32	0,35	0,39	0,46
7	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Кресна	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
8	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Петрич	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. Смолян	0,49	0,75	0,83	0,91	1,00	1,10
10	"Водоснабдяване и канализация" ЕООД, гр. София	0,30	0,55	0,58	0,63	0,67	0,71
11	"Водоснабдяване и канализация" ООД, гр. Перник	0,23	0,25	0,28	0,31	0,34	0,38
12	"Кюстендилска Вода" ЕООД, гр. Кюстендил	0,19	0,23	0,26	0,31	0,33	0,35
13	"Софийска Вода" АД, гр. София	0,16	0,20	0,21	0,23	0,25	0,27

№.	ВиК оператор	2007	2009 г.	2010 г.	2011 г.	2012 г.	2013 г.
14	"УВЕКС" ЕООД, гр. Сандански	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Бележка: Цените за ВиК операторите Велинград, Сапарева Баня, Микрево, Благоевград (2007 г.), Ковачевци, Кресна, Петрич и Сандански са нулеви, тъй като тези оператори не предоставят услугата пречистване на отпадъчни води. За операторите, с чиито бизнес планове не разполагаме, стойностите на цените бяха уточнени в консултации с представители на ръководството.

Въз основа на тези данни и гореописаната методика бяха изчислени средно претеглени цени за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители, цени за отвеждане и цени за пречистване на отпадъчни води за ЗБРБУВ и съответните под-басейни. Резултатите са представени в следващите три таблици.

Таблица 5. Средно претеглени цени за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители за ЗБРБУВ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
България	0,79	0,83	0,85	0,86	0,94	1,09	1,24	1,35	1,48	1,66	1,81
ЗБРБУВ	0,54	0,60	0,68	0,67	0,73	0,84	0,94	1,04	1,16	1,36	1,51
ПБ р.Струма	0,55	0,61	0,69	0,68	0,74	0,83	0,93	1,02	1,13	1,30	1,44
ПБ р.Места	0,52	0,57	0,64	0,64	0,69	0,85	1,01	1,11	1,24	1,60	1,80
ПБ р.Доспат	0,52	0,57	0,65	0,64	0,70	0,85	1,01	1,10	1,20	1,32	1,44

Таблица 6. Средно претеглени цени за отвеждане на отпадъчни води за ЗБРБУВ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
България	0,10	0,10	0,11	0,11	0,11	0,14	0,16	0,18	0,20	0,22	0,24
ЗБРБУВ	0,12	0,13	0,14	0,12	0,12	0,13	0,15	0,17	0,19	0,21	0,22
ПБ р.Струма	0,12	0,13	0,15	0,13	0,13	0,14	0,15	0,17	0,19	0,21	0,22
ПБ р.Места	0,10	0,11	0,12	0,10	0,10	0,12	0,14	0,16	0,18	0,20	0,22
ПБ р.Доспат	0,07	0,07	0,08	0,07	0,07	0,08	0,09	0,12	0,15	0,17	0,22

Таблица 7. Средно претеглени цени за пречистване на отпадъчни води за ЗБРБУВ

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
България	0,16	0,15	0,16	0,18	0,19	0,22	0,25	0,29	0,34	0,38	0,42
ЗБРБУВ	0,15	0,13	0,18	0,17	0,21	0,23	0,25	0,31	0,34	0,38	0,42
ПБ р.Струма	0,15	0,13	0,18	0,17	0,21	0,23	0,25	0,29	0,33	0,35	0,39
ПБ р.Места	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,32	0,35	0,39	0,46
ПБ р.Доспат	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Въз основа на данните, представени в предходните таблици могат да се направят следните по-важни изводи относно цените за водни услуги, заплащани от потребителите в ЗБРБУВ:

По отношение структурата на общата цена за услуги, предоставяни от ВиК операторите:

- За структурата на общата цена за услугите, предоставяни от ВиК операторите в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г. са характерни съответно малко по-нисък дял на цената за снабдяване с питейна вода, по-висок дял на цената за канализация и по-нисък дял на цената за пречистване на отпадъчни води спрямо средните за страната. Последното е в резултат от това, че относително по-малко на брой жители в ЗБРБУВ ползват услугата по пречистване на отпадъчна вода и съответно по-малко ВиК оператори предлагат цена за нея. В периода 2009-2013 г. структурата на общата цена услугите, предоставяни от ВиК операторите в ЗБРБУВ и България се изравняват.
- В рамките на ЗБРБУВ единствено за под-басейн р.Струма е възможно определянето на средна цена за пречистване, защото в него част от операторите предлагат тази услуга. При ПБ р.Места и ПБ р.Доспат структурата на общата цена за услугата се формира от цените за услугите снабдяване с питейна вода и канализация.

Таблица 8. Структура на общата цена за услугите, предоставяни от ВиК операторите

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
България											
Снабдяване с питейна вода	76%	76%	76%	74%	76%	75%	75%	74%	73%	74%	73%
Отвеждане на отпадъчни води	9%	10%	10%	10%	9%	9%	10%	10%	10%	10%	10%
Пречистване на отпадъчни води	15%	14%	15%	16%	15%	15%	15%	16%	17%	17%	17%
ЗБРБУВ											
Снабдяване с питейна вода	67%	70%	68%	70%	69%	69%	70%	69%	69%	70%	70%
Отвеждане на отпадъчни води	14%	15%	14%	13%	11%	11%	11%	11%	11%	11%	10%
Пречистване на отпадъчни води	18%	15%	18%	18%	20%	19%	19%	20%	20%	19%	20%
ПБ р.Струма											
Снабдяване с питейна вода	67%	70%	68%	69%	69%	69%	69%	69%	69%	70%	70%
Отвеждане на отпадъчни води	15%	15%	15%	13%	12%	12%	12%	12%	12%	11%	11%
Пречистване на отпадъчни води	18%	15%	17%	18%	20%	19%	19%	20%	20%	19%	19%
ПБ р.Места											
Снабдяване с питейна вода	84%	84%	85%	86%	87%	88%	88%	70%	70%	73%	73%
Отвеждане на отпадъчни води	16%	16%	15%	14%	13%	12%	12%	10%	10%	9%	9%
Пречистване на отпадъчни води	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
ПБ р.Доспат											

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Снабдяване с питейна вода	89%	89%	89%	90%	91%	91%	92%	90%	89%	89%	87%
Отвеждане на отпадъчни води	11%	11%	11%	10%	9%	9%	8%	10%	11%	11%	13%
Пречистване на отпадъчни води	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%

По отношение цената за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители:

- Наблюдава се тенденция към нарастване на цената за доставка на питейна вода за битови и приравнените към тях общ. търговски и др.потребители както през периода 2003-2007 г., така и през прогнозния период 2009-2013 г. Тази тенденция е характерна за всички ВиК оператори на територията на ЗБРБУВ (и за страната) независимо от техния размер. Нарастване на цената с по-високи темпове е характерно за по-големите оператори в района, докато при по-малките темпът на прираст е по-малък или ценовото равнище се запазва непроменено.
- Равнището на цената в ЗБРБУВ, както в исторически план, така и в прогнозния период е по-ниско от средното за страната. Това се обуславя от факта, че операторите с по-високи цени в района обслужват сравнително по-малък брой население в сравнение със средното за страната. Като цяло може да се посочи, че по-малките оператори в района (тези с по-малък брой на обслужваното население) имат и по-ниски цени. Коефициентът на корелация между броя на обслужваното население от съответния оператор и предлаганата цена показва средна по сила положителна зависимост.

По отношение цената за отвеждане на отпадъчни води:

- Цена за отвеждане на отпадъчни води се предлага само от по-големите оператори на територията на ЗБРБУВ.
- Наблюдава се тенденция към нарастване на цената за отвеждане на отпадъчни води през периода 2003-2005 г., последвано от спад през следващите две години. В прогнозния период 2009-2013 г. цената за услугата нараства, което е характерно и за средното за страната. Тази тенденция е характерна за всички ВиК оператори на територията на ЗБРБУВ, предлагащи услугата канализация. Темпът на нарастване на цената за отвеждане на отпадъчни води през прогнозния период е почти еднакъв за всички оператори предоставящи услугата в района.
- Равнището на цената в ЗБРБУВ в периода 2003-2005 г. е малко над средното за страната. В следствие то става по-ниско, като разликите са минимални. С най-високо равнище на цените е ВиК Перник. Като цяло може да се посочи, че по-малките оператори в района (тези с по-малък брой на населението) имат и по-ниски цени за услугата. Коефициентът на корелация между броя на обслужваното население от съответния оператор и предлаганата цена показва средна по сила положителна зависимост.

По отношение цената за пречистване на отпадъчни води:

- Цена за пречистване на отпадъчни води се предлага само от една трета от оператори на територията на ЗБРБУВ (най-големите).

- Наблюдава се тенденция към нарастване на цената за пречистване на отпадъчни води както през периода 2003-2007 г., така и през прогнозния период 2009-2013 г. Тази тенденция е характерна за всички ВиК оператори на територията на ЗБРБУВ Темпът на нарастване на цената за пречистване на отпадъчни води през прогнозния период е почти еднакъв за всички оператори предоставящи услугата в района.
- Равнището на цената в ЗБРБУВ в периода 2003-2005 г. се движи около средното за страната. През прогнозния период това се запазва. Данните показват изключително ниско равнище на цената на услугата по пречистването на отпадъчните води както за ЗБРБУВ, така и за страната. Всички изследвания, правени във връзка с изпълнението на инфраструктурни проекти свързани с пречистване на отпадъчни води задават като минимален еталон 0,35 евро (0,68 лв.) на куб.м. пречистена вода. Цената в ЗБРБУВ към 2007 г. е над 3 пъти по-ниска от този минимален еталон.

Хидромелиоративни системи

На територията на ЗБРБУВ оперират следните клонове на „Напоителни системи” ЕАД-София – клон Гоце Делчев, клон Сандански, клон Дупница и клон Перник.

Цените за доставка на вода за напояване са представени на следващата таблица:

Таблица 9. Средно претеглени цени за доставка на вода за напояване в ЗБРБУВ от хидромелиоративните системи за периода 2003-2007 г. (лв./куб.м.)

	2003	2004	2005	2006	2007
ЗБРБУВ	0,13	0,14	0,20	0,33	0,27

3. Определяне на приходите от услуги във водния сектор: от извършване на водни услуги, от дотации, от финансиране по различни програми

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.2. Определяне на приходите от услуги във водния сектор: от извършване на водни услуги, от дотации, от финансиране по различни програми.

3.1. Методологически бележки

Определяне на приходите от извършвани водни услуги, за които съответните потребители – домакинства, промишленост, селско стопанство, други плащат такса/цена

ВиК дружества

Данните за баланс на водите с доставчик ВиК по РБУВ и под-басейни за периода 2003-2007 г., предоставени от НСИ на Изпълнителя, съдържат данни за приходите от извършвани водни услуги, както следва:

- Инкасирани приходи от доставка на питейна вода – общо и по групи потребители (домакинства, промишленост, селско стопанство, туризъм и услуги) за периода 2003-2007 г.
- Инкасирани приходи от събиране на отпадъчни води (канализация) – общо и по групи потребители (домакинства, промишленост, селско стопанство, туризъм и услуги) за периода 2003-2007 г.
- Инкасирани приходи от пречистване на отпадъчни води – общо и по групи потребители (домакинства, промишленост, селско стопанство, туризъм и услуги) за периода 2003-2007 г.

Данните по подобие на данните за количествата води са изчислени на база местонахождението на централния офис на ВиК оператора.

Хидромелиоративни системи

Данните за баланс на водите с доставчик хидромелиоративните системи, предоставени от НСИ, не съдържат информация относно инкасираните приходи от извършването на подобни услуги - общо и по групи потребители, както е при ВиК операторите. Липсва и разбивка на приходите по видове услуги, предоставяни от хидромелиоративните системи. Същевременно Изпълнителят разполага с обобщени данни от отчетите за приходите и разходите на хидромелиоративните системи за периода 2003-2007 г. За целите на анализа се приема, че тези приходи са равни на инкасираните приходи от предоставени водни услуги. Тъй като хидромелиоративните системи предоставят три групи услуги: доставка на вода за напояване, отводняване и корекция на речни корита е необходимо да се определи размерът на приходите, които са свързани конкретно с доставката на вода. За тази цел бяха анализирани справките от дейността на клоновете на „Напоителни системи” ЕАД и въз основа на това беше определен средния относителен дял на приходите от доставка на вода за съответната година в общите приходи на дружеството. Размерът на приходите от доставка на вода бе изчислен като

произведение на този относителен дял и приходите от отчета на приходите и разходите на хидромелиоративните системи от данните на НСИ.

Определяне на приходите от дотации/субсидии от правителството и приходите от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публични институции имат достъп

За тази цел бяха използвани следните информационни източници:

- Обобщените данни от отчетите за приходите и разходите (ОПР) на ВиК дружествата за периода 2003-2007 г., предоставени от НСИ, съдържащи информация за субсидиите, получавани от тези дружества по РБУВ.
- Годишните справочници „Околна среда” на НСИ, съдържащи данни за приходите от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публичните институции имат достъп. Данните са на национално равнище и показват източниците за финансиране на разходите за придобиване на дълготрайни материали и нематериални активи във водния сектор, публикувани в Годишните справочници „Околна среда” на НСИ.

При тази информационна обезпеченост и като се отчете факта, че определянето на приходите е необходимо по-нататък за анализа на възстановяването на разходите, които са на ниво речен басейн, бе приложен следния методологически подход:

- За определяне на приходите от услуги предоставяни от ВиК операторите бяха взети данните на ниво РБУВ, получени от НСИ, тъй като на басейново ниво направените корекции от Изпълнителя за количествата води на данните от НСИ не са съществени;
- Приходите от хидромелиоративните системи бяха изчислени като произведение на средния относителен дял на приходите от напояване от справките от дейността на клоновете на „Напоителни системи” ЕАД и приходите от отчета на приходите и разходите на хидромелиоративните системи от данните на НСИ.
- Приходите от финансираня за ВиК сектора от отчетите на приходите и разходите на ВиК операторите на ниво речен басейн също бяха взети без корекции от данните на НСИ.
- Приходите от субсидии, дотации и програми, до които операторите и/или публичните институции имат достъп, бяха изчислени на база източниците на финансиране на разходите за сектор води за цялата страна, публикувани в годишните справочници „Околна среда” като от тях бяха извадени разходите за промишлени пречиствателни съоръжения и за обратно водоснабдяване, които по принцип са насочени извън публичните институции. Разпределението на така получените приходи по РБУВ бе извършено на база дела на населението във всеки РБУВ спрямо общото за страната.

3.2. Приходи във водния сектор в ЗБРБУВ

3.2.1. Приходи от извършване на водни услуги от ВиК операторите

Общите приходи от извършваните водни услуги от ВиК операторите в ЗБРБУВ са нараснали с 30% в края на изследвания период спрямо 2003 г. Най-голям ръст бележат приходите от доставка на питейна вода и приходите от пречистване на отпадъчни води

(с ръст от по 33%). Приходите от канализация в края на периода са нараснали с 10% спрямо 2003 г. Темповете на растеж на отделните групи приходи през различните години се колебаят. В структурно отношение най-голям е делът на приходите от доставка на питейна вода, следван от тези на канализацията и пречистването на отпадъчни води. Като цяло структурата на приходите от извършване на водни услуги от ВиК операторите в района остава непроменена за целия изследван период.(вж. следващата таблица).

Таблица 10. Приходи от извършване на водни услуги от ВиК операторите в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Приходи от доставка на питейна вода (хил.лв.)	15244	16143	17980	18205	20328
Приходи от отвеждане на отпадъчни води (хил.лв.)	2299	2424,8	2824,9	2503,3	2525,5
Приходи от пречистване на отпадъчни води (хил.лв.)	1480	1449	1586	1715	1962
<i>Общо приходи от водни услуги (хил.лв.)</i>	<i>19023</i>	<i>20017</i>	<i>22391</i>	<i>22423</i>	<i>24815</i>
Темп на изменение (% , предх.година=100)					
Приходи от доставка на питейна вода (хил.лв.)	-	106%	111%	101%	112%
Приходи от отвеждане на отпадъчни води (хил.лв.)	-	105%	116%	89%	101%
Приходи от пречистване на отпадъчни води (хил.лв.)	-	98%	109%	108%	114%
<i>Общо приходи от водни услуги (хил.лв.)</i>	<i>-</i>	<i>105%</i>	<i>112%</i>	<i>100%</i>	<i>111%</i>
Структура (%)					
Приходи от доставка на питейна вода (хил.лв.)	80%	81%	80%	81%	82%
Приходи от отвеждане на отпадъчни води (хил.лв.)	12%	12%	13%	11%	10%
Приходи от пречистване на отпадъчни води (хил.лв.)	8%	7%	7%	8%	8%
<i>Общо приходи от водни услуги (хил.лв.)</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>	<i>100%</i>

Приходите от доставка на питейна вода в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г. са представени на следващата таблица.

Таблица 11. Приходи от доставка на питейна вода в ЗБРБУВ по групи потребители за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Приходи от доставка на питейна вода (хил.лв.)	15244	16143	17980	18205	20328
- от домакинствата	9644	10461	12065	12460	14569
- от промишлеността	2728	3233	2754	2454	2286
- от селското стопанство	8	7	9	6	6
- от услугите	2864	2334	3018	3174	3377
- от туризма	0	108	133	111	90
Темп на изменение (% , предх.година=100)	-	106%	111%	101%	112%
- от домакинствата	-	108%	115%	103%	117%
- от промишлеността	-	118%	85%	89%	93%
- от селското стопанство	-	93%	124%	70%	95%
- от услугите	-	82%	129%	105%	106%
- от туризма	-	-	123%	84%	81%
Структура (%)	100%	100%	100%	100%	100%
- от домакинствата	63%	65%	67%	68%	72%
- от промишлеността	18%	20%	15%	13%	11%
- от селското стопанство	0%	0%	0%	0%	0%
- от услугите	19%	14%	17%	17%	17%
- от туризма	0%	1%	1%	1%	0%

Въз основа на данните от таблицата могат да се формулират следните по-важни изводи:

- Приходите от домакинствата формират 2/3 от приходите от доставка на питейна вода. На тях главно се дължи и тенденцията на растеж, характерна за общите приходи от доставка на питейна вода през изследвания период.
- Приходите от промишлеността намаляват през целия изследван период, което води и до намаляване на относителния им дял в общата структура на приходите от доставка на питейна вода.
- Приходите от селското стопанство и туризма са с минимални относителни дялове, като динамиката им през изследвания период се характеризира с колебания.
- В структурно отношение приходите от услугите са съизмерими с тези от промишлеността, но при тях се наблюдава тенденция на растеж.

Приходите от отвеждане на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г. са представени на следващата таблица.

Таблица 12. Приходи от отвеждане на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Приходи от отвеждане на отпадъчни води (хил.лв.)	2299	2425	2825	2503	2526
- от домакинствата	1290	1403	1854	1511	1660
- от промишлеността	352	457	482	487	481
- от селското стопанство	0,0	0,3	0,3	0,1	0,1
- от услугите	657	550	472	493	370
- от туризма	0	15	16	12	14
Темп на изменение (% ,предх.година=100)	-	105%	116%	89%	101%
- от домакинствата	-	109%	132%	81%	110%
- от промишлеността	-	130%	105%	101%	99%
- от селското стопанство	-	-	110%	39%	100%
- от услугите	-	84%	86%	104%	75%
- от туризма	-	-	105%	75%	117%
Структура (%)	100%	100%	100%	100%	100%
- от домакинствата	56%	58%	66%	60%	66%
- от промишлеността	15%	19%	17%	19%	19%
- от селското стопанство	0%	0%	0%	0%	0%
- от услугите	29%	23%	17%	20%	15%
- от туризма	0%	1%	1%	0%	1%

Данните от таблицата показват следното:

- За приходите от всички групи потребители с изключение на услугите се наблюдава тенденция на растеж в рамките на изследвания период.
- Подобно на приходите от доставка на питейна вода и при приходите от канализация със структуроопределящо значение са приходите от домакинствата, макар и с по-малък относителен дял.
- Приходите от селското стопанство и туризма отново са с незначителни относителни дялове.

Приходите от пречистване на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г. са представени на следващата таблица.

Таблица 13. Приходи от пречистване на отпадъчни води в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Приходи от пречистване на отпадъчни води (хил.лв.)	1480	1449	1586	1715	1962
- от домакинствата	409	533	710	867	1143
- от промишлеността	744	666	593	532	564
- от селското стопанство	0	0	0	0	0
- от услугите	327	250	283	316	255
- от туризма	0	0	0	0	0
Темп на изменение (% ,предх.година=100)	-	98%	109%	108%	114%
- от домакинствата	-	130%	133%	122%	132%
- от промишлеността	-	90%	89%	90%	106%
- от селското стопанство	-	-	-	-	-
- от услугите	-	76%	113%	112%	81%
- от туризма	-	-	-	-	-
Структура (%)	100%	100%	100%	100%	100%
- от домакинствата	28%	37%	45%	51%	58%
- от промишлеността	50%	46%	37%	31%	29%
- от селското стопанство	0%	0%	0%	0%	0%
- от услугите	22%	17%	18%	18%	13%
- от туризма	0%	0%	0%	0%	0%

Въз основа на данните от таблицата могат да се направят следните по-важни изводи:

- В туризма и селското стопанство липсват данни за приходи в района. Вероятно тази информация е коректна за селското стопанство, но тя не е точна за сектор туризъм тъй като в населените места с изградени ПСОВ има туристическа инфраструктура като приходите вероятно са включени в приходите от домакинства и/или от услуги.
- През последната година от изследвания период приходите от промишлеността и от услугите са спаднали с 22-24% спрямо 2003 г., докато приходите от домакинствата са нараснали почти 3 пъти. Тези изменения водят и до промени в общата структура на приходите от пречистване.

3.2.2. Приходи на хидромелиоративните системи от доставка на вода

Въпреки сравнително близките средно претеглени цени за доставка на вода за напояване от хидромелиоративните системи в ЗБРБУВ до средните за страната цени, делът на приходите на района в общите приходи за страната е най-нисък от всички РБУВ (12-14% през отделните години на изследвания период). Причината за това са малките по обем и намаляващи във времето количества на доставените от хидромелиорациите води.

Таблица 14. Приходи на хидромелиоративните системи от доставка на вода

	2003	2004	2005	2006	2007
Дунавски район	5323	5690	7612	9006	8965
Черноморски район	2411	2641	3493	3810	3777
Източноромански район	4908	5307	6641	7255	7384
Западнобеломорски район	2015	2033	2528	2887	2887

	2003	2004	2005	2006	2007
<i>Общо приходи</i>	14657	15671	20275	22957	23013
Структура на приходите (%)					
Дунавски район	36%	36%	38%	39%	39%
Черноморски район	16%	17%	17%	17%	16%
Източнобеломорски район	33%	34%	33%	32%	32%
Западнобеломорски район	14%	13%	12%	13%	13%
<i>Общо</i>	100%	100%	100%	100%	100%

3.2.3. Приходи от дотации/субсидии

Приходите от субсидии за ВиК дружествата в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г. са представени в следващата таблица.

Таблица 15. Приходи от субсидии на ВиК дружествата в България за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Субсидии (хил.лв.)					
България	5198	5425	4755	4005	3990
Дунавски район	2831	2865	2178	1067	1107
Черноморски район	352	829	1106	1546	1346
Източнобеломорски район	1773	1557	1335	1302	1367
Западнобеломорски район	242	174	136	90	170
Темп на изменение (% , предх.година=100)					
България		104%	88%	84%	100%
Дунавски район		101%	76%	49%	104%
Черноморски район		236%	133%	140%	87%
Източнобеломорски район		88%	86%	98%	105%
Западнобеломорски район		72%	78%	66%	189%
на 1 жител (лв.)					
България	0,67	0,70	0,62	0,52	0,52
Дунавски район	0,82	0,84	0,64	0,32	0,33
Черноморски район	0,26	0,62	0,82	1,16	1,00
Източнобеломорски район	0,75	0,66	0,57	0,56	0,59
Западнобеломорски район	0,37	0,27	0,21	0,14	0,27
Структура (%)					
България	100%	100%	100%	100%	100%
Дунавски район	54%	53%	46%	27%	28%
Черноморски район	7%	15%	23%	39%	34%
Източнобеломорски район	34%	29%	28%	33%	34%
Западнобеломорски район	5%	3%	3%	2%	4%

Въз основа на данните от таблицата могат да се направят следните по-важни изводи:

ЗБРБУВ се откроява с най-ниско равнище на субсидиите за ВиК дружествата в сравнение с другите райони за басейново управление на водите, като това е валидно за целия изследван период. На района се пада и най-малкия дял от общите приходи от субсидии в страната.

3.2.4. Приходи от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публичните институции имат достъп

Приходите от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публични институции имат достъп са представени на следващата таблица.

Таблица 16. Приходи от финансираня по различни програми, до които водните оператори и/или публични институции в ЗБРБУВ имат достъп

	2003	2004	2005	2006	2007
Размер (хил.лв.)					
Средства от републиканския бюджет	365	512	262	697	634
Средства от общинските бюджети	1326	972	1970	870	1643
в т.ч. Целеви субсидии от държавния бюджет	1189	812	1468	718	<i>n.a.</i>
ПУДООС	1782	2753	3258	2188	6353
Други национални фондове	7	24	211	70	4
Средства от извънбюджетни сметки и фондове	42	0	0	0	0
Общо	3523	4261	5701	3826	8634
Структура					
Средства от републиканския бюджет	10,4%	12,0%	4,6%	18,2%	7,3%
Средства от общинските бюджети	37,6%	22,8%	34,6%	22,7%	19,0%
в т.ч. Целеви субсидии от държавния бюджет					
ПУДООС	50,6%	64,6%	57,2%	57,2%	73,6%
Други национални фондове	0,2%	0,6%	3,7%	1,8%	0,0%
Средства от извънбюджетни сметки и фондове	1,2%	0,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Общо	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

С най-висок дял от приходоизточниците за района през всички анализирани години е ПУДООС, който осигурява над половината от средствата, до които операторите и публичните институции са имали достъп. Втори по значение приходоизточник са общинските бюджети като около 80% от средствата по тях идват от целева субсидия от държавния бюджет. С най-малък относителен дял са средствата от извънбюджетни сметки и фондове, които масово бяха закрити след 2003 г.

4. Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи. Дефиниране на метод за определяне на ресурсните и екологични разходи

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.3. Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи. Дефиниране на метод за определяне на ресурсните и екологични разходи.

4.1. Методологически бележки

Рамковата директива за водите дефинира разходите като *икономически разходи*. Те са свързани с разходите на обществото като цяло, за разлика от *финансовите разходи*, които са разходите за определени стопански субекти¹. Според Директивата (Чл. 9), икономическите разходи са съставени от три елемента: финансови разходи, ресурсни разходи и екологични разходи.

Съгласно Ръководството WATECO икономическите разходи включват следните елементи:

Финансови разходи за услуги във водния сектор	Разходите за предоставяне и администриране на тези услуги. Те включват всички оперативни разходи и разходи за поддръжка, както и капиталовите разходи (плащане по главници и лихви), и възвращаемост по дялове, ако е приложимо.
Ресурсни разходи	Разходите за всички пропуснати ползи, които други ползвания използват поради изчерпване на ресурсите над естествената им скорост на възстановяване (например свързаните с прекомерното добиване на подпочвени води).
Екологични разходи	Разходите за причиняване на щети от видовете водоползване върху околната среда и екосистемите и тези, които използват околната среда (например намаляване на екологичното качество на водните екосистеми или солеността и деградацията на плодородните почви).

Съгласно Ръководството WATECO финансовите разходи съдържат следните елементи:

¹ Обща стратегия за изпълнение на Рамкова директива за водите (2000/60/ЕС), Ръководство № 1, Икономиката и околната среда – Предизвикателство при изпълнението на Рамковата директива за водите, Изготвено от Работна група 2.6 – WATECO.

- **Оперативни разходи** - Всички разходи, възникнали при експлоатацията на екологични съоръжения (например разходи за материали и персонал).
- **Разходи за поддръжка** - Разходи за поддръжка на съществуващите (или нови) активи в добро работно състояние до края на техния живот.
- **Капиталови разходи:**
 - **Нови инвестиции** - Разходи за нови инвестиции и свързаните с тях разходи (например разходи за подготовка на обекта, начални разходи, правни разходи).
 - **Амортизация** - Амортизацията представлява годишните отчисления за подмяна на съществуващите активи в бъдеще.
- **Административни разходи** - Административни разходи, свързани с управлението на водните ресурси.
- **Други преки разходи** - Те основно включват разходите за загуба на производителност поради рестриктивни мерки.

4.1.1. Отчитане на финансовите разходи

Определяне на финансовите разходи в периода 2003-2007

Във връзка с изпълнението на настоящата поръчка НСИ предостави на Изпълнителя данни за разходите за околната среда по речни басейни за периода 2003 -2007 г. Данните включват следните групи разходи:

- Разходи за околна среда:
 - общо, и
 - в т.ч. за опазване на водите (общо, в.т. за производствени пречиствателни станции за отпадъчни води (ППСОВ); за селищни пречиствателни станции за отпадъчни води (СПСОВ) и др.).
- Инвестиции за околна среда:
 - общо, и
 - в т.ч. за опазване на водите (общо, в.т. за ППСОВ; за СПСОВ и др.).
- Текущи разходи за околна среда:
 - общо, и
 - в т.ч. за опазване на водите (общо, в.т. за ППСОВ; за СПСОВ и др.).

Обяснителните бележки по таблицата, както и допълнителните пояснения, получени в резултат на разговори с екипа от НСИ, подготвил справката, показват следното:

- Данните съдържат всички разходи (текущи и инвестиционни), направени от публичните институции в България (министерства и техните подразделения, ведомства, агенции, общини и т.н.), ВиК дружествата, фирми и т.н. във връзка с опазването на околната среда и в частност за опазване на водите.
- Разходите за опазване на водите не включват разходите за водоснабдяване (текущи и инвестиционни), които не се считат за свързани с опазването на водите.

- Данните за текущите разходи включват всички параметри, изисквани от Ръководството WATECO.
- Данните за инвестиционните разходи включват разходите за всички инвестиционни проекти в сферата на околната среда и в частност за опазването на водите независимо от различните източници на финансиране (републикански бюджет, бюджети на министерствата, общински бюджети, средства по предприєдинителните програми, средства на фирмите и т.н.).
- Данните за инвестиционните разходи не включват разходите за инвестиционни проекти в сферата на водоснабдяването, които както бе посочено не се считат за свързани с опазването на водите.

Изискването финансовите разходи да съдържат пълните разходи за предоставянето на водните услуги налага известни корекции на предоставените данни от НСИ свързани с разходите за опазване на водите, тъй като те не съдържат разходите за водоснабдяване. В тази връзка е необходимо към разходите за опазване на водите (по данни на НСИ) да бъдат добавени разходите за водоснабдяване (текущи и инвестиционни).

Изпълнителят приложи следната методика за определяне на разходите за снабдяване с вода:

Разходи на ВиК операторите за снабдяване с вода

- Данните, предоставени на Изпълнителя от НСИ във връзка с изпълнението на настоящето задание съдържат таблица с разходите на ВиК дружествата за периода 2003-2007 г. по РБУВ и под-басейни. В таблицата обаче липсва разбивка на тези разходи по видове водни услуги – водоснабдяване, канализация и пречистване.
- За да се определят разходите за водоснабдяване въз основа на общите разходи на ВиК дружествата (по данни на НСИ) е необходимо да разполагаме с относителния дял на разходите за водоснабдяване в общите разходи на ВиК дружествата.
- Този относителен дял е изчислен по следния начин: (1) обобщени бяха разходите на ВиК дружествата за 2007 г. от справките към Бизнес плановете 2009-2013 г., които са изготвени в разбивки: разходи за водоснабдяване, канализация и пречистване; (2) въз основа на тази обобщена справка беше изведена средната структура на разходите на ВиК дружествата за всеки РБУВ; (3) средният относителен дял на разходите за водоснабдяване бе приложен към общите разходи на ВиК дружествата (по данните на НСИ) за съответния РБУВ и така бе изчислен размера на разходите за водоснабдяване на ВиК дружествата за този РБУВ.

Разходи на хидромелиоративните системи за снабдяване с вода

Данните, предоставени на Изпълнителя от НСИ във връзка с изпълнението на настоящето задание съдържат таблица с разходите на хидромелиоративните системи за периода 2003-2007 г. по РБУВ и под-басейни. Приема се, че всички тези разходи са свързани с предоставянето на услуги. Тъй като хидромелиоративните системи предоставят 3 групи услуги – доставка на вода, отводняване и корекция на речни корита, то е необходимо да бъде определен относителният дял на разходите свързани с доставката на вода. За тази цел бяха анализирани справките от дейността на клоновете на „Напоителни системи” ЕАД и въз основа на това беше определен средният относителен дял на разходите за доставка на вода за съответната година в общите

разходи на дружеството. Размерът на разходите от доставка на вода бе изчислен като произведение на този относителен дял и разходите от отчета на приходите и разходите от данните на НСИ за всеки РБУВ.

Разходи на инвестиционни проекти, свързани със снабдяване с вода

В допълнение към така определените разходи за водоснабдяване на ВиК дружествата и хидромелиоративните системи е необходимо да бъдат определени инвестиционните проекти във сферата на водоснабдяването за всеки РБУВ в рамките на изследвания период. Въз основа на анализа на набраната информация в базата данни на проекта, бяха изведени всички инвестиционни проекти свързани с водоснабдяването във всички РБУВ, финансирани по линия на държавния бюджет, програма ИСПА, ПУДООС и т.н.

На базата на изложеното по-горе може да се обобщи, че *финансовите разходи* в периода 2003-2007 г. са определени като към разходите на опазването на водите (по данни на НСИ) са добавени разходите за водоснабдяване (определени по описана методика). С цел да се избегне двойното отчитане на определени разходни пера в различни групи разходи, разходите за изграждане на *ППСОВ и СПСОВ (в рамките на общите разходи за опазване на водите по данните на НСИ)* ще бъдат отделени от *финансовите разходи* и ще бъдат разглеждани в рамките на *екологичните разходи* съгласно методиката, описана в т.4.1.3. по-долу.

Прогнозиране на финансовите разходи в периода до 2015 г.

При така определени финансови разходи за изминалия период 2003-2007 г. може да се предложи следната методика за прогнозирането им до 2015 г.:

- Съгласно утвърденото съдържание на дейностите по Етап II прогнозите трябва да се базират на сценариите за бъдещото развитие до 2015 г., разработени в рамките на Етап I.
- В рамките на Етап I бяха разработени 4 сценария за бъдещото развитие на потреблението на вода (от населението, промишлеността, селското стопанство и услугите) – реалистичен, оптимистичен, песимистичен и базов.
- Въз основа на финансовите разходи и общото количество на потребената вода от населението, промишлеността, селското стопанство и услугите, бяха изчислени финансови разходи на единица количество потребена вода (куб.м.) за периода 2003-2007 г. Приема се, че те от своя страна ще се изменят с темпа на изменение, използван и при прогнозите, изготвени в рамките на Етап I, който е един и същ и за четирите сценария.
- Финансовите разходи за периода до 2015 г. се прогнозируют като прогнозните финансови разходи на единица количество потребена вода (куб.м.) за съответната година се умножат по прогнозното количество на потребената вода за съответната година по съответния сценарий (реалистичен, оптимистичен, песимистичен и базов).

4.1.2. Отчитане на ресурсните разходи

Определяне на ресурсните разходи за периода 2003-2007 г.

Ресурсните разходи представляват разходите за пропуснати ползи, които други видове водоползвания изпитват при изчерпването на ресурсите над естествения им темп на презареждане или възстановяване (например разходи за прекомерно черпене на

подпочвени води). Най-общо това са разходите, които обществото би понесло в случай на изчерпване на водните ресурси.

Ако пазарите функционират добре, тези разходи се отразяват във финансовите разходи, които различните групи водоползватели правят посредством пазарните цени. Въпреки това обаче, тези разходи много често не се включват в пазарните цени.

Ръководството WATECO е твърде лаконично при дефинирането на съдържанието на ресурсните разходи, като се ограничава до горепосочената дефиниция. Съгласно това ръководство няма и точно определени методи за оценка на ресурсните разходи, въпреки че се правят опити за тяхното остойностяване.

Въз основа на наличната статистическа информация можем да предложим следната методика за определяне на ресурсните разходи през изминалия период:

- Тъй като ресурсните разходи рядко се включват в пазарните цени, ще е необходимо да разчитаме на оценката на пропуснатото търсене и остойностяването му.
- Пропуснатите ползи от потреблението на вода могат най-точно да бъдат остойностени на базата на статистическите данни за населението на режим на водоползване, потреблението на вода от домакинствата и осреднените цени за доставка на вода за домакинствата.
- Данните, предоставени от НСИ за изпълнението на настоящото задание, включват дялове на населението на сезонен режим на водоползване (<180 дни годишно) и на целогодишен режим на водоползване (>180 дни) от общия брой на водоснабденото население. Сборът на тези дялове дава общия дял на населението на режим на водоползване без значение от неговата продължителност. Ако приемем, че средната продължителност на режима на водоползване е 180 дни, то можем да изчислим ресурсните разходи като произведение на броя на населението на режим на водоползване по среднодневното потребление на питейна вода на човек по средно претеглената цена за доставка на питейна вода за 180 дни. Ресурсните разходи са изчислени на равнище РБУВ.
- Така изчислените ресурсни разходи представляват средствата, които обществото губи за това, че има недостиг от ресурси.

Прогнозиране на ресурсните разходи за периода до 2015 г.

При така определени ресурсни разходи за изминалия период 2003-2007 г. може да се предложи следната методика за прогнозирането им до 2015 г.:

- Съгласно утвърденото съдържание на дейностите по Етап II прогнозите трябва да се базират на сценариите за бъдещото развитие до 2015 г., разработени в рамките на Етап I.
- В рамките на Етап I бяха разработени 4 сценария за бъдещото развитие на потреблението на вода в т.ч. от населението – реалистичен, оптимистичен, песимистичен и базов. Те съдържат съответните прогнози за броя на водоснабденото население в съответния РБУВ, както и среднодневно потребление на питейна вода на 1 жител.
- Тъй като към 2007 г. делът на населението на целогодишен режим на водоползване в ЗБРБУВ е 0, а делът на населението на сезонен режим на

водоползването е сравнително нисък, допускаме, че тези дялове ще се запазят и в периода до 2015 г.

- При това допускане и на база прогнозите за броя на водоснабденото население, среднодневното потребление на питейна вода на 1 жител и прогнозните цени на ВиК операторите за доставка на питейна вода в района, могат да се изготвят 4 сценария на изменение на ресурсните разходи в периода до 2015 г. - реалистичен, оптимистичен, песимистичен и базов. Тъй като прогнозните цени на ВиК операторите са до 2013 г., за 2014 и 2015 г. са използвани прогнозните цени, определени в т.7. Оценка на поносимостта за плащаната цена/такса от потребителите.

4.1.3. Отчитане на екологичните разходи

Определяне на екологичните разходи за периода 2003-2007 г.

Екологичните разходи могат да бъдат дефинирани като разходите за вредите, които водоползванията причиняват на околната среда, екосистемите и на всички, които ползват околната среда.

Съществуват различни техники за оценка на екологичните разходи. Ръководството WATECO разглежда четири възможни методики, както следва:

- **Пазарни методи.** Тези методи използват стойности от преобладаващите цени за стоките и услугите, предлагани на пазарите. Стойностите на стоките на преките пазари се разкриват от реалните пазарни сделки и отразяват промените в качеството на околната среда: например, по-ниското качество на водите влияе негативно върху качеството на рибата и следователно на нейната пазарна цена.
- **Методи за оценка на база разходи.** Тези методи се основават на предположението, че разходът за запазване на екологична полза е приемливата оценка на нейната стойност. Източниците на този тип оценка включват разходите за превантивни и/или ограничителни мерки. Това предположение не винаги е вярно: всички ограничения не са възможни, в който случай реалните разходи за ограничаване биха били по-ниска стойност на реалните екологични разходи. За разлика от това, ограничителните мерки не могат да бъдат рентабилни и тези разходи биха могли да бъдат по-високи екологични разходи. Трябва да се направи разграничение също така между:
 - Разходите за вече предприетите мерки, които теоретично вече са включени във финансовите разходи. Тези разходи трябва да бъдат отчетени като категория финансови разходи. Отчитането им като екологични разходи би довело до двойно отчитане; и
 - Разходите за мерките, които трябва да бъдат предприети за предотвратяване увреждането на околната среда до определена точка, например целите на Директивата. Тези разходи могат да бъдат добра оценка на това, от което обществото е готово да се откаже.
- **Методи на разкритите предпочитания.** Основното предположение при тези методи е, че стойността на стоката на пазара отразява набор от екологични разходи и ползи и, че е възможно да изолираме стойността на съответните екологични ценности. Тези методи включват модели за търсене на рекреация, хедонични ценови модели и модели на предотвратяващо поведение.

- **Методи на заявените предпочитания.** Тези методи се основават на измервания на готовността за плащане чрез пряко заявяване на потребителските предпочитания (т.е. като ги попитаме!) или за хипотетични или експериментални пазари. Данните за хипотетичните пазари се извличат от проучвания, представящи хипотетични сценарии на респондентите. Респондентът прави хипотетичен избор, който се използва за извличане на потребителските предпочитания и ценности. Методите включват условна оценка и условно ранжиране. Възможно е да се конструират експериментални пазари, където парите сменят ръката, например използват се симулирани пазарни модели. В анкетата е възможно да попитаме респондентите колко биха платили за избягване на екологичните разходи или колко високо оценяват дадена екологична полза.

Качественият характер на по-голямата част от методите и необходимостта от провеждането на специални допълнителни проучвания ги прави неприложими предвид сроковете на изпълнение на настоящото задание. Набраната информация в базата данни на проекта обаче прави възможно използването на втората група методи, а именно методи за оценка на база разходи.

Предлагаме следната методика за остойностяване на екологичните разходи за изминалия период 2003-2007 г.:

Приемаме, че разходите за изграждането на ППСОВ и СПСОВ (по данни на НСИ, посочени по-горе при описанието на финансовите разходи) са свързани с предотвратяване на щети върху околната среда и екосистемите и подобряват екологичното качество на водните екосистеми, което всъщност определя природата им на *екологични разходи*. С цел да избегнем риска от двойно отчитане на един и същ вид разходи един път като финансови и втори път като екологични, ще изключим разходите за изграждането на ППСОВ и СПСОВ за периода 2003-2007 г. от финансовите разходи и ще ги разглеждаме като екологични разходи.

Прогнозиране на екологичните разходи за периода до 2015 г.

Оценката на екологичните разходи за периода до 2015 г. ще бъде направена посредством стойността на програмите от мерки предполагайки, че тяхната стойност е равна на екологичните разходи. Подобен подход е използван и в Наръчника за икономическите аспекти на Рамковата директива за водите, разработен от екип на Ecogys, Холандия и публикуван през м. февруари, 2009 г.

4.2. Определяне на финансовите, ресурсни и екологични разходи в ЗБРБУВ

4.2.1. Определяне на финансовите разходи

Финансовите разходи за водни услуги на ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г., определени съгласно описаната по-горе в т. 4.1.1. методика, са представени в следващата таблица.

Таблица 17. Финансови разходи за водни услуги на ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Общо разходи за опазване на водите (хил.лв.)*	8839	12117	8294	15911	31161
в т.ч.					

	2003	2004	2005	2006	2007
инвестиции за ППСОВ	0	0	20	6462	9338
инвестиции за СПСОВ	704	336	132	1782	1080
в т.ч.					
текущи	3907	3260	2819	2942	2711
инвестиционни	4932	8857	5475	12969	28450
Разходи на ВиК дружествата за водоснабдяване (хил.лв.)	18194	18832	20141	21291	23226
Разходи на хидромелиорациите за снабдяване с вода (хил.лв.)	3311	3094	3516	3966	3616
Инвестиционни проекти за водоснабдяване (ИСПА) хил.лв.	0	0	0	1244	2073
Инвестиционни проекти за водоснабдяване (ПУДООС) хил.лв.	293	940	0	690	1588
Инвестиционни проекти за водоснабдяване (държавен бюджет) хил.лв.	0	0	0	0	0
Финансови разходи**	29933	34646	31799	34858	51245
в т.ч.					
текущи	25412	25186	26476	28198	29552
инвестиционни	4521	9461	5323	6659	21693
Темп на изменение на финансовите разходи (% ,предх.г.=100)	-	116%	92%	110%	147%
текущи	-	99,1%	105,1%	106,5%	104,8%
инвестиционни	-	209,2%	56,3%	125,1%	325,8%
Структура на финансовите разходи (%)	100%	100%	100%	100%	100%
текущи	85%	73%	83%	81%	58%
инвестиционни	15%	27%	17%	19%	42%

Бележка:

* По данни на НСИ;

** След добавяне на разходите за водоснабдяване към разходите за опазване на водите по данни на НСИ и отделянето на разходите за изграждане на ППСОВ и СПСОВ като екологични разходи.

Данните от таблицата показват, че финансовите разходи за водни услуги в ЗБРБУВ бележат сравнително устойчив растеж, като в края на периода те са със 71% по-високи спрямо 2003 г. По-висок е растежът на инвестиционните разходи, които са се увеличили близо 5 пъти за анализирания период, докато текущите разходи са нараснали само с 16%. Тези тенденции водят и до промени в структурата на общите разходи, като в края на анализирания период делът на инвестициите догонва делът на текущите разходи.

Прогнозата за развитието на финансовите разходи, изготвена съгласно методиката, описана по-горе в т.4.1.1. по-горе, е представена в следващата таблица.

Таблица 18. Прогноза за развитието на финансовите разходи в ЗБРБУВ в периода до 2015 г.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Общо количество доставена вода - реалистичен сценарий (хил.куб.м.)	72 404	67 580	63 894	64 288	71 816	73 845	75 780	77 658	79 489	81 269	83 001	84 631	86 175
Общо количество доставена вода - оптимистичен сценарий (хил.куб.м.)	72 404	67 580	63 894	64 288	71 816	73 856	75 824	77 716	79 562	81 405	83 157	84 854	86 422
Общо количество доставена вода - песимистичен сценарий (хил.куб.м.)	72 404	67 580	63 894	64 288	71 816	72 321	72 666	72 926	73 109	73 197	73 246	73 158	72 999
Общо количество доставена вода - базов сценарий (хил.куб.м.)	72 404	67 580	63 894	64 288	71 816	73 241	74 555	75 808	77 013	78 173	79 294	80 384	81 445
Финансови разходи на куб.м.доставена вода (лв.)	0,41	0,51	0,50	0,54	0,71	0,74	0,77	0,80	0,83	0,87	0,90	0,94	0,98
Финансови разходи (хил.лв) - реалистичен сценарий	29933	34646	31799	34858	51245	54801	58486	62334	66355	70554	74941	79469	84155
Финансови разходи (хил.лв) - оптимистичен сценарий	29933	34646	31799	34858	51245	54809	58520	62380	66416	70673	75082	79678	84396
Финансови разходи (хил.лв) - песимистичен сценарий	29933	34646	31799	34858	51245	53670	56083	58535	61029	63547	66133	68695	71288
Финансови разходи (хил.лв) - базов сценарий	29933	34646	31799	34858	51245	54353	57541	60848	64288	67867	71594	75480	79536

4.2.2. Определяне на ресурсните разходи

Ресурсните разходи в ЗБРБУВ за изминалия период 2003-2007 г., определени по методиката, описана в т.4.1.2. са представени в следващата таблица.

Таблица 19. Ресурсни разходи в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.

№.	Показател	2003	2004	2005	2006	2007
1	Дял на населението на сезонен режим на водоползване (<180 дни годишно) от общия брой на водоснабденото население (%)	26,34	10,03	4,74	4,21	12,31
2	Дял на населението на целогодишен режим на водоползване (>180 дни годишно) от общия брой на водоснабденото население (%)	0,19	0,03	0,07	0,00	0,00
3	Общо водоснабдено население (бр.)	624625	620692	617079	611271	608232
4	Население на сезонен режим на водоползване (<180 дни годишно), (бр.)	164549	62285	29222	25722	74844
5	Население на целогодишен режим на водоползване (>180 дни годишно), (бр.)	1191	179	418	0	0
6	Общо население на режим на водоползване, (бр.)	165740	62464	29640	25722	74844
7	Годишно потребление на питейна вода от домакинствата (хил.м3)	20254	20285	20438	20930	21758
8	Среднодневно потребление на питейна вода от населението (м3/човек/ден)	0,09	0,09	0,09	0,09	0,10
9	Потребление на вода от населението на режим на водоползването за 180 дни (хил.м3)	2650	1007	484	434	1320
10	Средна цена за доставка на питейна вода (лв/м3)	0,54	0,60	0,68	0,67	0,73
11	Ресурсни разходи (хил.лв.)	1444	606	328	292	967

Прогнозата за ресурсните разходи в ЗБРБУВ за периода до 2015 г., определени по методиката, описана в т.4.1.2. са представени в следващата таблица.

Таблица 20. Прогноза за ресурсните разходи в ЗБРБУВ за периода до 2015 г.

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Дял на населението на сезонен режим на водоползване (<180 дни годишно) от общия брой на водоснабденото население (%)	12,31	12,31	12,31	12,31	12,31	12,31	12,31	12,31
Дял на населението на целогодишен режим на водоползване (>180 дни годишно) от общия брой на водоснабденото население (%)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Общо водоснабдено население (бр.) - реалистичен сценарий	607 970	606 724	605 480	604 333	603 104	601 787	598 689	594 216
Общо водоснабдено население (бр.) - оптимистичен сценарий	607 970	607 318	606 065	604 917	604 955	603 633	601 784	597 287
Общо водоснабдено население (бр.) - песимистичен сценарий	607 970	606 447	605 196	604 050	602 196	600 880	597 166	592 704
Общо водоснабдено население (бр.) - базов сценарий	604 845	600 519	596 239	592 097	587 918	583 693	579 420	575 090

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Население на режим на водоползване, (бр.) - реалистичен сценарий	74811	74658	74505	74364	74213	74050	73669	73119
Население на режим на водоползване, (бр.) - оптимистичен сценарий	74811	74731	74577	74436	74440	74278	74050	73497
Население на режим на водоползване, (бр.) - песимистичен сценарий	74811	74624	74470	74329	74101	73939	73482	72933
Население на режим на водоползване, (бр.) - базов сценарий	74427	73894	73368	72858	72344	71824	71298	70765
Среднодневно потребление на питейна вода от населението (м3/човек/ден)	0,098	0,098	0,098	0,098	0,098	0,098	0,098	0,098
Потребление на вода от населението на режим на водоползването за 180 дни (хил.м3)-реалистичен сценарий	1320	1318	1315	1313	1311	1309	1302	1293
Потребление на вода от населението на режим на водоползването за 180 дни (хил.м3)-оптимистичен сценарий	1320	1319	1317	1315	1315	1313	1309	1299
Потребление на вода от населението на режим на водоползването за 180 дни (хил.м3)-песимистичен сценарий	1320	1317	1315	1313	1309	1307	1299	1289
Потребление на вода от населението на режим на водоползването за 180 дни (хил.м3)-базов сценарий	1313	1304	1295	1287	1278	1269	1260	1251
Средна цена за доставка на питейна вода (лв/м3)	0,84	0,94	1,04	1,16	1,36	1,51	1,60	1,70
Ресурсни разходи (хил.лв.) - реалистичен сценарий	1107	1245	1369	1518	1780	1976	2084	2193
Ресурсни разходи (хил.лв.) - оптимистичен сценарий	1107	1246	1370	1519	1786	1982	2095	2205
Ресурсни разходи (хил.лв.) - песимистичен сценарий	1107	1244	1368	1517	1778	1973	2079	2188
Ресурсни разходи (хил.лв.) - базов сценарий	1101	1232	1348	1487	1735	1917	2017	2123

4.2.3. Определяне на екологичните разходи

Екологичните разходи в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г., както и за периода до 2015 г., определени съгласно методиката, описана в т.4.1.3. по-горе, са представени в следващата таблица.

Таблица 21. Екологични разходи на ЗБРБУВ за периода 2003-2007 и до 2015 г.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Екологични разходи (хил.лв.)*	704	336	152	8244	10418								
в т.ч.													
за ППСОВ	0	0	20	6462	9338								
за СПСОВ	704	336	132	1782	1080								
Програма от мерки (хил.лв.)**						79 232	121 829	278 952	143 769	205 960	253 640	324 088	558 744
в т.ч.													
текущи						77969	119893	275344	142985	204851	252272	322278	555966
инвестиционни						1263	1937	3609	784	1109	1368	1810	2777

Бележка:

* По данни на НСИ;

** По данни от ПУРБ на БДЗБР

5. Анализ на икономическата рентабилност по сектори

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.4. Анализ на икономическата рентабилност по сектори.

5.1. Методологически бележки

Съгласно икономическата теория рентабилността показва способността на предприятието да създава резултат чрез вложените ресурси. Показателите за рентабилност са количествени характеристики на ефективността на приходите от продажби, собствения капитал, пасивите и реалните активи на предприятието.

Съгласно обхвата на заданието икономическата рентабилност при използването на водата трябва да бъде оценена на база съпоставка между използваните водни количества от отделните сектори и определените разходи и приходи. Икономическата рентабилност ще се оцени чрез показатели, отчитащи от една страна количествата употребявана вода по сектори, а от друга показатели, характеризиращи отделните сектори.

В съответствие с това изискване Изпълнителят приложи три групи показатели за оценка на икономическата рентабилност при използването на водата:

Група 1. Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база приходи/1000 куб.м. използвана вода по сектори

В рамките на тази група са изчислени и оценени следните показатели:

- Инкасирани приходи от доставка на вода за домакинствата/1000 куб.м доставена вода в домакинствата;
- Инкасирани приходи от доставка на вода за промишлеността/1000 куб.м доставена вода в промишлеността;
- Инкасирани приходи от доставка на вода за селското стопанство/1000 куб.м доставена вода в селското стопанство;
- Инкасирани приходи от доставка на вода за услугите/1000 куб.м доставена вода в услугите;
- Инкасирани приходи от доставка на вода за туризма/1000 куб.м доставена вода в туризма.

Група 2. Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база разходи/1000 куб.м. доставена вода

В рамките на тази група са изчислени и оценени следните показатели:

- Разходи/1000 куб.м доставена вода в домакинствата;
- Разходи/1000 куб.м доставена вода в промишлеността;
- Разходи/1000 куб.м доставена вода в селското стопанство;
- Разходи/1000 куб.м доставена вода в услугите;
- Разходи/1000 куб.м доставена вода в туризма.

Показателите са изчислени въз основа на приходите и разходите, използвани по-нататък в т.б при оценката на приноса на различните видове водоползвания за възстановяване

на разходите за водни услуги. При работата по т. 6 бяха установени неточности в данните на НСИ за приходите и разходите свързани с доставката на вода за домакинствата и промишлеността, дължащо се вероятно на неточно разпределение на данните между тях от ВиК дружествата, които са подали първичната информация. Тази констатация бе направена на база оценка на цените за услугата подаване на питейна вода, които са едни и същи както за населението, така и за бизнеса. Поради тази причина бе прието, че коефициентът на възстановяване на разходите за водни услуги ще бъде еднакъв за двете групи потребители като за целта бяха сумирани приходите и разходите на двете групи потребители и бе изчислен общ процент на възстановяване на разходите. Този подход бе възприет и при анализа на икономическата рентабилност при използването на водата на база приходи и разходи, което обяснява и еднаквите стойности на двата показателя за домакинствата и промишлеността.

Група 3. Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база използвана вода/1000 лв. произведена брутна добавена стойност (БДС)

В рамките на тази група са изчислени и оценени следните показатели:

- куб.м. използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в индустрията (количеството използвана вода в индустрията, с което е изчислен показателя, не включва водата за охлаждащите процеси в енергетиката);
- куб.м. използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в селското стопанство;
- куб.м. използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в услугите;
- куб.м. използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в туризма.

Тези показатели бяха вече изчислени и анализирани при изпълнението на Под-дейност 1.1.7. „Оценка на социалното и икономическо значение на водовземаването (в т.ч. водоползване и заустване) по отношение приходи, заетост, доходи и други по икономически сектори и речни басейни” в рамките на Етап I. Поради връзката им с оценката на икономическата рентабилност при използването на водата те са включени в съдържанието и на настоящия раздел.

Показателите и по трите групи са изчислени и оценени на равнище РБУВ.

5.2. Икономическа рентабилност по сектори в ЗБРБУВ

Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база приходи/1000 куб.м. използвана вода по сектори

Стойностите на изчислените показатели са представени в следващата таблица

Таблица 22. Икономическа рентабилност при използването на водата в ЗБРБУВ на база приходи/1000 куб.м. използвана вода (лв.)

	2003	2004	2005	2006	2007
Домакинства					
ЗБРБУВ	373	413	506	537	594
България	562	578	628	652	696
Промисленост					
ЗБРБУВ	373	413	506	537	594
България	562	578	628	652	696
Селско стопанство					
ЗБРБУВ	256	285	407	649	543
България	39	53	36	43	30
Услуги					

	2003	2004	2005	2006	2007
ЗБРБУВ	545	597	622	642	658
България	815	770	805	809	861
Туризм					
ЗБРБУВ	0	351	434	445	391
България	0	1179	1015	980	1029

Данните от таблицата показват, че с изключение на селското стопанство икономическата рентабилност при използването на водата на база приходи/1000 куб.м. доставена вода в района е по-ниска спрямо средната за страната. В рамките на района с най-висока икономическа рентабилност се отличава сектора на услугите. Като цяло икономическата рентабилност при всички сектори се повишава в края на изследвания период.

Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база разходи/1000 куб.м. доставена вода

Стойностите на изчислените показатели са представени в следващата таблица

Таблица 23. Икономическа рентабилност при използването на водата в ЗБРБУВ на база разходи/1000 куб.м. използвана вода

	2003	2004	2005	2006	2007
Домакинства					
ЗБРБУВ	468	500	543	638	734
България	695	741	768	838	948
Промисленост					
ЗБРБУВ	468	500	543	638	734
България	695	741	768	838	948
Селско стопанство					
ЗБРБУВ	210	218	284	448	342
България	69	68	41	61	41
Услуги					
ЗБРБУВ	562	589	622	682	836
България	818	885	871	935	1127
Туризм					
ЗБРБУВ	0	589	622	682	836
България	0	939	1011	1065	1521

Разходите за доставка на 1000 куб.м. вода за домакинствата, промишлеността, услугите и туризма в района са по-ниски от средните за страната. Изключение прави единствено селското стопанство, където обаче средните за страната стойности са силно повлияни от големите количества вода доставени от хидромелиорациите в Източнороманския район. В рамките на ЗБРБУВ с най-ниски разходи за доставка на 1000 куб.м. вода се откроява именно селското стопанство. Стойностите на показателите по години показват плавно нарастване на разходите в края на анализирания период.

Оценка на икономическата рентабилност при използването на водата на база използвана вода/1000 лв. произведена брутна добавена стойност (БДС)

Стойностите на изчислените показатели са представени в следващата таблица

Таблица 24. Икономическа рентабилност при използването на водата на база използвана вода/1000 лв. произведена брутна добавена стойност (БДС)

	2003	2004	2005	2006	2007
м3 използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в индустрията					
ЗБРБУВ	44	35	26	22	n/a
България	164	141	132	112	n/a
м3 използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в селското стопанство					
ЗБРБУВ	15	15	15	16	n/a
България	53	48	46	52	n/a
м3 използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в услугите					
ЗБРБУВ	7	6	7	7	n/a
България	13	11	8	7	n/a
м3 използвана вода/1000 лв. БДС, произведена в туризма					
ЗБРБУВ	0,7	1,8	1,9	1,6	n/a
България	2,23	3,50	3,36	3,27	n/a

Въз основа на данните от таблицата може да се направи извода, че през целия период 2003-2006 г. икономическата рентабилност при използването на водата във всички сектори на района е по-висока от средната за страната.

6. Оценка на приноса на различните водоползвания към възстановяване на разходите за водни услуги, определени на базата на икономическия анализ, съгласно Приложение III и с оглед на принципа “Замърсителят плаща”

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.5. Оценка на приноса на различните водоползвания към възстановяване на разходите за водни услуги, определени на базата на икономическия анализ, съгласно Приложение III и с оглед на принципа “Замърсителят плаща”.

6.1. Методологически бележки

Съгласно изискванията на Ръководството WATECO оценката на възстановяването на разходите за услугите във водния сектор се извършва като се вземат предвид всички видове разходи (финансови, ресурсни и екологични). Целта на тази оценка е да се гарантира, че различните видове водоползвания, класифицирани поне до промишленост, домакинства и селско стопанство имат достатъчен принос за възвращаемостта на разходите за услуги във водния сектор.

Оценката на приноса на различните водоползвания към възстановяване на разходите бе извършена на база изчислените финансови, ресурсни и екологични разходи, определени в т.4 по-горе и приходите определени в т.3.

За целите на анализа бе използван следния методологически апарат:

Определяне на разходи по видове услуги - водоснабдяване, канализация и пречистване

Водоснабдяване. Прието бе, че разходите за водоснабдяване включват финансови разходи и разходите за опазване на ресурса. Финансовите разходи бяха определени като сума от разходите за водоснабдяване на ВиК дружествата, разходите на хидромелиоративните системи и разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи свързани с водоснабдяването, описано по-горе в т.4. Разходите за опазване на ресурса бяха взети по начина определен в точка 4.

Отвеждане и третиране на отпадъчни води. Прието бе, че разходите за канализация и разходи за пречистване, включват финансови и екологични разходи. Финансовите разходи бяха определени като сбор от разходите на ВиК дружествата по отделните видове услуги и разходите за придобиване на дълготрайни материални и нематериални активи свързани с канализация и пречистване, като от общите разходи бяха извадени тези за водоснабдяване. Разпределението на между услугите канализация и пречистване бе извършено на база съотношение между количествата вода – съответно отведена отпадъчна вода и третирана отпадъчна вода. Екологичните разходи изчислени в т.4 бяха разпределени по двата вида услуги също на база съотношение между количествата вода – съответно отведена отпадъчна вода и третирана отпадъчна вода.

Определяне на разходите за трите вида услуги (водоснабдяване, канализация и пречистване) по групи потребители – население, промишленост, селско стопанство, услуги и т.н.

За целта разходите за всяка услуга бяха разпределени по групи потребители на база относителните дялове на всяка една от тези групи потребители съответно в: общото количество доставена питейна вода; отведена отпадъчна вода и пречиствена отпадъчна

вода.

Оценка на степента на възстановяването на разходите

Тя бе извършена чрез определяне на % на заместване на разходите с приходи за всеки вид услуга и по група потребители. Корекция в така избраният подход бе направена по отношение на определяне степента на възстановяване на разходите за населението и промишлеността при снабдяването с питейна вода. Използването на оригиналните данни за приходите и разходите за доставка на вода получени от НСИ показаха голяма диференциация между тези потребители, което се дължи вероятно на неточно разпределение на данните между тях от ВиК дружествата, които са подали първичната информация. Тази констатация бе направена на база оценка на цените за услугата подаване на питейна вода, които са едни и същи както за населението, така и за бизнеса. Поради тази причина бе прието, че коефициентът на заместване ще бъде еднакъв за двете групи потребители като за целта бяха сумирани приходите и разходите на двете групи потребители и бе изчислен общ процент на възстановяване на разходите.

6.2. Възстановяване на разходите за водни услуги в ЗБРБУВ

Резултатите от изчисленията по описания алгоритъм са представени в следващата таблица:

Таблица 25. Степен на възстановяване на разходите за водни услуги от различните водоползвания в ЗБРБУВ за периода 2003-2007 г.

	2003	2004	2005	2006	2007
Снабдяване с питейна вода					
- население	73%	76%	84%	75%	73%
- промишленост	73%	76%	84%	75%	73%
- селско стопанство	61%	66%	72%	73%	80%
- услуги	97%	101%	100%	94%	79%
- средно за цялата услуга	72%	78%	86%	77%	74%
Отвеждане на отпадъчни води					
- население	54%	41%	75%	32%	18%
- промишленост	37%	36%	74%	41%	22%
- селско стопанство	0%	26%	46%	24%	15%
- услуги	87%	73%	81%	42%	16%
- средно за цялата услуга	56%	44%	75%	35%	18%
Пречистване на отпадъчни води					
- население	19%	15%	25%	15%	10%
- промишленост	38%	28%	54%	29%	15%
- селско стопанство*	-	-	-	-	-
- услуги	38%	32%	46%	25%	12%
- средно за цялата услуга	29%	22%	34%	20%	11%

Бележка:

*Нулевите стойности се определят от това, че няма пречистени количества вода от селското стопанство.

Въз основа на резултатите от таблицата могат да се направят следните по-важни изводи:

- С най-висока степен на възстановяване на разходите се отличава водоснабдяването, като това е характерно както общо за услугата, така и за отделните групи потребители.
- С най-ниска степен на възстановяване на разходите е пречистването на отпадъчни води поради все още ниските цени на куб.м. пречистена вода, което беше коментирано по-горе при анализа на ценовите нива. Най-висока е степента на възстановяване на разходите за пречистване при промишлеността поради по-високите цени на куб.м. пречистена вода в сравнение с другите групи потребители.
- Степента на възстановяването на разходите при канализацията и пречистването намалява в края на изследвания период поради нарастването на инвестиционните разходи в тези две услуги.

7. Оценка на поносимостта на плащаната цена/такса от потребителите по основните сектори

В тази точка са представени резултатите от изпълнението на Дейност 2.6. Оценка на поносимостта на плащаната цена/такса от потребителите по основните сектори”.

7.1. Методологически бележки

За целите на оценката бяха използвани изготвените прогнози за динамиката на икономическото развитие на ЗБРБУВ в рамките на под-дейност 1.2.2. от Етап I, включително разработените прогнози за развитието на доходите на населението в района до 2027 г.

Трите варианта на прогнози за доходите на населението са както следва:

(а) оптимистичен вариант – при него, темпът на нарастване на осигурителния доход, предвиден от НОИ е коригиран в положителна посока (т.е. – е увеличен) със стойностите на отклонението на потенциалния БВП, залегнали в разработената от Министерството на финансите „Средносрочна фискална рамка и основни допускания за периода 2009-2011 година”. Така изчислените коригирани стойности бяха използвани за прогнозиране (екстраполиране) на получените отчетни разчетни данни за доходите на населението (домакинствата и на едно лице).

(б) реалистичен вариант – при него, получените отчетни разчетни данни за доходите на населението (домакинствата и на едно лице) бяха екстраполирани съобразно предвижданията на Националния осигурителен институт (НОИ) за темпа на развитие на средния осигурителен доход в страната през прогнозния период (до 2027 година).

(в) песимистичен вариант – при него, темпът на нарастване на осигурителния доход, предвиден от НОИ бе коригиран в отрицателна посока (т.е. – е намален) със стойностите на отклонението на потенциалния БВП, залегнали в разработената от Министерството на финансите „Средносрочна фискална рамка и основни допускания за периода 2009-2011 година”. Така изчислените коригирани стойности бяха използвани за прогнозиране (екстраполиране) на получените отчетни разчетни данни за доходите на населението (домакинствата и на едно лице).

По експертна преценка на Изпълнителя получените разчетни величини по реалистичния вариант на прогнозата бяха приети за най-подходящи. Прогнозирани са:

- **Общ годишен доход на домакинствата в ЗБРБУВ;**
- **Годишен доход на домакинствата в I-ва децилна група (най-бедната група от населението)**

По-нататък спрямо годишния доход на всяка една от тези групи население бяха изчислени минимални поносими равнища на обща цена за ВиК услугата.

Равнището на поносимост беше разгледано в два варианта, както следва:

- **първи вариант:** при 4%-тен праг на социална поносимост на дела на разходите на домакинствата за ВиК услуги при минимално месечно потребление на човек от 2,8 куб.м. Аргумент: този праг е определен в Закона за регулиране на водоснабдителните и канализационните услуги. Този първи вариант условно бе назоваван „оптимистичен”.

- **втори вариант:** при 3%-тен праг на социална поносимост на дела на разходите на домакинствата за ВиК услуги. Аргумент: 4% праг изглежда твърде висока стойност в контекста на номиналните размери на доходите на населението и на тяхната структура (от гл.т на доходна диференциация и на източници, в които значителен дял имат социалните трансфери). Този втори вариант условно бе назоваван „реалистичен”.

Оценката на поносимостта в рамките на настоящата Дейност 2.6. използва прогнозните резултати, получени от под-дейност 1.2.2. от Етап I като бе:

- оценена поносимостта на цените на ВиК услугата за населението в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г. спрямо доходите и реалното и минимално дефинираното от закона потребление.
- изготвен прогнозен сценарий за допустимите нива на цените за ВиК услугата, които са поносими за населението и най-вече за най-бедната прослойка от него.

7.2. Оценка на поносимостта на плащаната цена от населението в ЗБРБУВ в периода 2003-2007 г.

Населението в ЗБРБУВ се отличава със сравнително ниско месечно потребление на питейна вода на 1 жител от 2,7 куб.м. на месец през 2003 г., което нараства до 2,98 куб.м. през 2007 г. Месечните количества на отведената и пречистената отпадъчна вода на 1 жител са в рамките на 2,4 куб.м. Тези стойности бяха изчислени при определянето на тенденциите в развитието на водоснабдяването и потребностите от вода на база на актуалната демографска прогноза в под-дейност 1.2.3. от Етап I.

Резултатите от т. 2 на настоящия доклад дават възможност да се изчисли максималната цена за един куб. м. вода плащана от населението, на което се предоставят и трите вида услуги. Оценката на поносимостта бе извършена като годишните количества действително потребена вода от населението, както и нормативно определеното количество от 2,8 куб.м. на месец бяха умножени по определените средни цени на услугите в РБУВ. Получените резултати бяха сравнени с прогнозирания среден доход на населението, както и спрямо дохода на I децилна група (най-бедните 10% от населението).

Резултатите са показани в табличното приложение в края на материала. От тях е видно, че понастоящем цените на водната услуга (водоснабдяване, канализация и пречистване) са поносими както общо за населението в района, така и за населението от най-ниско доходната децилна група.

7.3. Прогнозни сценарии за нивата на цените за ВиК услугата

В рамките на т.2. „Идентифициране на цена/такса за водните услуги, плащана понастоящем от потребителите (водоснабдяване, канализация, пречистване и др.)” бяха изчислени средно претеглени прогнозни цени за ВиК услуги (водоснабдяване, канализация и пречистване) за периода 2009-2013 г. въз основа на прогнозните цени от бизнес плановете на ВиК дружествата от ЗБРБУВ.

Резултатите са показани в табличното приложение в края на материала.

От резултатите е видно, че за периода 2009-2013 г. цените заложили в бизнес плановете на ВиК дружествата не превишават прага на поносимостта на населението както за

средните доходи така и за доходите на най-бедните 10% от населението. В същото време съществува ясна тенденция за приближаване на този праг от най-ниско доходната децилна група.

За периода след 2013 г. до 2027 г. изчислението на поносимостта бе изготвено на база на два вида прогнозни сценарии за повишаване на цените на ВиК услугите предоставяни на населението, а именно:

Сценарий 1: Екстраполация на цените на компонентите на ВиК услугата на база средния темп на изменението им за периода 2009-2013 г. съгласно бизнес плановете на ВиК дружествата в района.

Резултатите са показани в табличното приложение в края на материала. Като цяло този сценарий не е поносим за населението на района.

Сценарий 2: Екстраполация на цената на компонент „пречистване” на ВиК услугата средногодишно с 12% предвид изключително ниското равнище на цената на този компонент (при минимален еталон от 35 евроцента на куб.км пречистена вода) и нарастване на останалите компоненти с минимални темпове.

Оценката на поносимостта на цените на този сценарий показва, че като цяло той е поносим за всички групи от населението в района при действително и минимално потребление.

Резултатите са показани в табличното приложение в края на материала.